

Fejan i dåtid ...

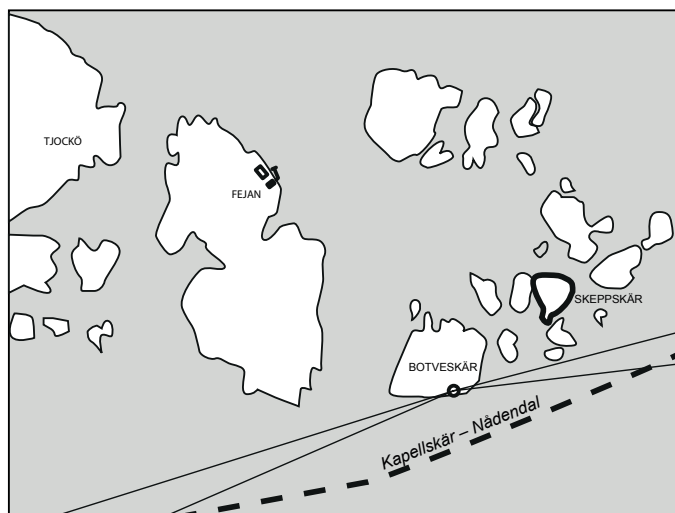

Många var de killar och tjejer som lärde sig sina första sjövettsregler på Sveriges Flottas seglarlägar. Foto: Krigsarkivet

Det är en stilla julnatt 1894 när ångslupen Styrbjörn styr ut från Fejan i ett sorgligt uppdrag och sätter kurs mot den lilla kolerakyrkogården på Skeppskär, strax öster om Fejan. Ombord finns kistan med den i kolera avlidne Thomas Bleiben. Fabrikör Thomas Bleiben var på väg från Petersburg mot Stockholm när fartyget von Döbeln tvingades i karantän vid Fejan. Ombord fanns också Uppsalakören Orphei Drängar, som var på hemväg efter att ha hållit konsert för tsaren i S:t Petersburg.

1894 års koleraepedemin var inte den första. Ett tidigare utbrott av kolera i bl a Ryssland 1892 ledde till att ett karantänsjukhus byggdes på Fejan. Med den nya smittan blev det plötsligt bråttom att utrusta sjukhuset och anställa läkare och övrig personal. En läkare måste ha en passande bostad och för att lösa det problemet snabbt, exproprierade dåvarande Medicinalstyrelsen ett hus som låg i byggsats på kajen i Stockholm och som skulle fraktas till Kongo och inrättas som missionsstation.

von Döbeln var långt ifrån det enda fartyg som fick ligga de stipulerade 48 timmarna i karantän på Själstensfjärden. Det var knappt 200 fartyg med närmare 5 000 passagerare som gjorde ett, för många oönskat, uppehåll. För att förgylla tillvaron något underhöll OD-kören från däck under de stilla sommarkvällarna

och med studenters speciella humor döpte de sin kör till "koleratursångarna".

Det blev inga fler kolerautbrott och husen stod tomma. De kom emellertid väl till pass under andra världskriget. Hösten 1944 flydde cirka 30 000 balter över havet i mer eller mindre lämpliga båtar. Fejan, tillsammans med Furusund, blev det första »hemmet« för några av de flyktingar som sedan fick arbete och bostad på annan ort.

På mitten på 1950-talet flyttade försvaret in. Det var Flottan som förlade sin ungdomsutbildning, Sjövärnskåren, hit. Här för blivande sjöofficerare och seglarlägret ner och den stora tegelbyggnad som en gång var kolerasjukhus stod åter tomt.

Men livet på Fejan tog ny fart då Skärgårdsstiftelsen 1994 arrenderade en del av den mark som nuvarande Fortifikationsverket äger och rustade upp befintliga byggnader. I dag är det vandrarhem i det ursprungliga sjukhus som stod klart 1892 och huset nere vid bryggan har gått från att vara likbod till mastsckjul till den välbesökta skärgårdskrog det är i dag.

Sjukhuset von Döbeln var under 50-talet förläggning för Sjövärnskåren. Foto: Krigsarkivet

... nutid ...

Fallen slår lojt mot masterna, ungar ropar till varandra mellan båtarna och utanför bojarna glider kajaker stilla fram på upptäcktsfärd mot ytterskärgården. Passbåten från Räfnäs lägger till och ut väller förväntansfulla vandrarhemsbesökare med sina ryggsäckar och vattenflaskor. Det är en alldeles vanlig sommardag i Fejans gästhamn. På krogen, alldeles intill stora bryggan, är stämningen dock inte fullt så loj.

Det är mycket som ska förberedas inför dagens lunch och middag. David Mattsson och Malin Jönsson heter det unga krögarparet som sedan sex år driver Fejans Krog.

– Vi hade just kommit hem efter att ha arbetat ett tag i Karibien och tanken var att vi skulle vidare till Oslo. När pappa berättade att Fejans Krog var till salu, blev vi intresserade och slog till, berättar David.

Davids mamma är född på Tjockö, så att ta över en restaurang på Fejan var liksom hemmavid.

Det är inte bara restaurangen som David och Malin har hand om. De sköter dessutom den intelligande kaffeserveringen och bokningarna på vandrarhemmet. Under de intensiva sommarmånaderna skapar det sysselsättning för 35 personer.

– Men vi arbetar faktiskt året runt, säger Malin. Knappt har vi klarat av julbordet förrän förfrågningar om konferensbokningar,

Närmare vattnet kan man knappast sitta och njuta en sval dryck, utan att bli våt om fötterna.

Foto: Jenny Thörnberg, Uplandsgården

bröllopfester och 50-årskalas kommer in. Och så ska menyer och marknadsföring inför nästa säsong planeras, så några fritidsproblem har vi inte.

Planeringen och inköpen är särskilt viktiga på en ö utan egen affär.

– Är grädden slut, så får vi improvisera, ler David. Det är lite det som är tjusningen med att arbeta här ute. Kanske krävs det lite mod för att våga satsa och kanske krävs det lite mer arbetsinsatser, men det har vi igen flera gånger om – hur många krögare i Stockholm har den här utsikten, säger han och pekar ut mot leden över till Finland.

I dag är det åtta personer som är året-runt-boende på Fejan, på sommarn är det nog tio gånger så många.

– Här finns ju plats för många fler. Och det blir ju allt vanligare att arbeta hemifrån, så vem vet – om några år kanske vi kan hålla öppet året runt, säger Malin och ler.

Krögarparet Malin och David, med barnen Nellie och Leo, i dag sju månader resp två år. Foto: Jenny Thörnberg, Uplandsgården

När besättningen har ledsnat på burkmat och frystorkat, är en lunch eller middag på Fejan en höjdpunkt.

Foto: Jenny Thörnberg, Uplandsgården

Det gamla kolerasjukhuset, Wasa, är numera vandrarhem. Foto Rickard Rundgren

Rickard Rundgren-Björk tillhör de yngre på ön, bebisar oräknade. Han är 22 år och har tillbringat alla sin lediga tid på Fejan. För tillfället bor han inte på Fejan. Han bor i Räfsnäs, i väntan på att det hus han håller på att bygga på Fejan, ska bli klart. För att följa släktleden bakåt, så heter hans farfar Sten Jansson och är son till Gustav Jansson, välkänd i den här delen av skärgården och kallades allmänt Post-Gustav. Så nog har Rickard anknytning till Fejan alltid.

Rickard arbetade tidigare som utbildare på Sjöräddningssällskapet och reste runt Sveriges kuster, från Strömstad till Piteå, och höll kurser på livräddningsbåtarna.

När han träffade Sofia och när sedan Theodor, idag ett år, kom, kändes det där med att resa inte lika angeläget. Då tog han jobb på Skärgårdsstiftelsen.

– Jag är glad att jag fick det här jobbet som Skärgårdsstiftelsens tillsynsman på Lidö och Fejan, säger Rickard. Att vara tillsynsman innebär frihet under ansvar, det är omväxlande och roligt. Några dagar är det skogsröjning, sen kan det gälla att se över anläggningarna med reningsverk och allt vad det innebär.

Alla som äger ett hus, vet ju att det där med underhåll är

något som aldrig tar slut. Och Rickard har betydligt fler än ett hus att underhålla.

– Mycket att göra och mycket att hålla i minnet, men enformigt blir det aldrig, säger han. Jobbet går även att kombinera med sjöräddningen, då jag är räddningsskeppare på stationen i Refsnäs. Det är något jag brinner starkt för.

Rickard är glad för att kunna bo och arbeta på den plats där han hör hemma.

– Arbetstillfällen finns det, kanske mest för hantverkare, men man måste våga satsa på det man tror på. Tänk bara på hur många fritidshus med olika grader av renoveringsbehov det finns, säger han och ler.

Sofia, som just nu är mammaledig, har tidigare arbetat som vikarie på Rådmansö skola och jobbat på ICA Gräddö.

– Teodor har fått dagisplats i Gräddö, så det är bra, säger Sofia. Visst, vi kommer behöva åka med egen båt eller passbåt till fastlandet, men det tar inte längre tid än det gör med tunnelbana eller pendeltåg i Stockholm under rusningstrafik. Lite fler fastboende på Fejan skulle inte skada, så det lyser i husen och rör på sig lite, även under lågsäsong.

Rickard i arbetskläder, på väg till Lidö. Foto Sofia Nilsson.

Theodor och Sofia. Foto Rickard Rundgren

... och framtid

Befolkningen på Fejan har, som på så många andra öar i skärgården, konstant sjunkit. Kommunikationer, bristen på bostäder och arbetstillfällen gör att det är mörkt i allt fler stugor från september till maj. Kanske håller vinden på att vända för Fejans del.

Fortifikationsverket äger ungefär en tredjedel av ön yta och vill nu sälja marken till högstbjudande. Undantaget är den del som Skärgårdsstiftelsen arrenderar. Det gamla kolerasjukhuset *von Döbeln* ingår i den tänkta försäljningen, liksom ett par hus, några bodar och ett magasin. Resten är igenvuxna ängar, åkrar, skog och strandområden.

En arkitektfirma, har på Fortifikationsverkets uppdrag, tagit fram ett förslag på hur området skulle kunna användas.

– Jag var med när förslaget presenterades inne i Norrtälje,

säger Mats Rundgren, fastboende på Fejan. Visst behövs det insatser för att fler ska kunna bo och verka på Fejan, men det ska vara rätt insatser.

I förslaget ingår ett aktivitetsområde för konserter, festivaler och sportevenemang, ett elljusspår över hela ön, bryggor mot farleden och åtskilliga uthyrningsstugor.

– Personligen tror jag inte att ett sådant här förslag kommer att ge fler upplysta stugor under höst- och vintermånaderna, säger Mats. Det känns mer som Ture Janzons Östermanland i Lasse Åbergs film S.O.S - En sällskapsresa.

Emellertid var detta ett första förslag; arkitektfirman tog till sig Fejanbornas synpunkter vid mötet och fortsätter diskutera med kommunen och Fortifikationsverket.

Och det är ju så det ska gå till – samverkan mellan alla inblandade parter.

Renee Eklind

Det är tätt mellan färjorna. Foto: Rickard Rundgren.

Christer G Wennerholm gör av med ännu mera pengar. Nu har han bränt ytterligare 2,6 miljoner av våra pengar! Kan ingen få bort den karlen?

Hämtat från eckeröbloggen.se:

Lönsamhet svår för färjetrafik - exempel visas med färjan till Fotografiska museet. Med enbart ca 35 resenärer per dag trots halvtimmestrafik och SL-kort som giltigt betalmedel uppstod miljönförluster.

Från augusti 2012 till mars 2013 resp från 17 juni till 18 augusti 2013 har det skett provtrafik till Fotografiska museet.

Under första perioden trafikerades Fotografiska av en särskild ringlinje Slussen - Fotografiska - Skeppsholmen västra - Slussen.

Trafiken bedrevs dagligen kl 11 - 19 med en avgång var 30 minut och med en särskild färja avsatt för linjen.

Under andra provperioden bedrevs provtrafik med Djurgårdsfärjan till Fotografiska museet som anlöptes dagligen kl 11 - 19 var tjugonde minut av ordinarie djurgårdsfärja.

Utfallet av första försöksstrafiken med en särskild ringlinje var otillfredsställande såtillvida att antalet passagerare var lågt och inte utvecklades positivt under försöksperioden.

I medeltal reste 35 personer med färjan per dag trots att SL:s periodkort gällde för resa.

Under andra provperioden var det ca 3 promille av Djurgårdsfärjans resenärer som klav av eller på vid Fotografiska museet.

Landstingets utredning visar att försöksstrafiken har varit kostsam.

Kostnaden under den knappt sex månader långa första provperioden uppgick till omkring 2 700 000 kronor och biljettintäkterna till ca 100 000 kronor

Till det tillkommer de som reste med SL:s periodkort.

Skulle inte världen se bättre ut om vi hade människor i styrande befattningar som stod stadigt på jorden?

GH